

I l z e K r ū m i n a

Gnītie vārdi angļu

v a l o d ā

Redaktors *Jānis Līmežs*
Korektore *Ilze Čerņevska*
Datormaketētāja *Lilija Rimicāne*
Vāku noformējis *Juris Karčevskis*

*Izsaku pateicību Jolānai Levenšteinei,
Dzinrai Liepiņai un Mārim Alksnim
par palīdzību šī darba rosināšanā
un tapšanā.*

Reģistrācijas apl. Nr. 000330791. Formāts 70×100/32.
SIA «Izdevniecība Avots», Puškina ielā 1a, Rīgā, LV-1050.
Iesprieta un iesieta a/s «Preses nams» Balasta dambī 3, Rīgā, LV-1081

ISBN 9984-757-73-0

© «Izdevniecība Avots», 2005
© I. Krūmiņa, 2005
© J. Karčevskis, 2005

Priekšvārds

Šī skaidrojošā vārdnīciņa varētu būt noderīga lasāmviela visiem, kas mācās angļu valodu. Darbs ir latviešu valodā, tādēļ to varēs izmantot tie, kuriem angļu valodas zināšanas vēl nav tik plašas vai kuri ir tikai iesācēji. Tā varētu lietī noderēt arī tiem, kuriem būtiski ir precīzi veikt tulkošanu no vienas valodas otrā.

Daudzi uzskata angļu valodu par Joti sarežģītu valodu. Tam lielā mērā var piekrist. Rakstība tiešām ir grūta, tomēr pie tās ar laiku pierod un, valodu apgūstot, to sāk it kā izjust.

Bet, tā kā angļu valodu lieto simtiem miljonu cilvēku visās pasaules malās, tā nepārtraukti tiek bagātināta ar jauniem vārdiem, izteicieniem. Līdz ar to rodas jautājums, vai kāds vispār var pilnībā zināt šo valodu?

Jā, vārdu krājums tik tiešām ir milzīgs, bet visus vārdus jau nekad nevar iemācīties un arī nevajag, jo neviens cilvēks tos visus reāli nelieto. Bet ārkārtīgi plašā prievārdu lietošana un kur nu vēl neskaitāmo frazeoloģismu pārzināšana valodas lietotājus dzen vai izmisumā.

Tomēr daudzkārt ir nācies dzirdēt pilnīgi pretēju viedokli. Angļu valoda esot itin viegla valoda. Vieglā, jo tajā praktiski nav locījumu, tādēļ to ir vienkārši runāt, bet noteiktā vārdū nav kārtība daudz atvieglo teikumu veidošanu un saprašanu.

Šķiet, ka tieši tas bieži maldina runātājus. Cilvēki, īpaši tie, kuri ir apguvuši valodu elementārā sarunvalodas līmeni, nereti domā, ka viņi visu pasaka pareizi, ka valoda ir ārkārtīgi vienkārša un tajā nav nekādu problēmu, jo klausītāji taču viņus saprot. Tomēr tas nenozīmē, ka pateiktais ir bez kļūdām.

Kļūdas svešvalodu lietotājiem ir parasta lieta, tomēr runāt nepareizi, neprecīzi vai pārlieku vienkāršoti nav nekāds gods. Bet ir arī kļūdas, kuras var būtiski traucēt izprast teikto vai rakstīto.

Jau ilgus gadus mācot angļu valodu, autore ir ievērojusi, ka ir daudz dažādu vārdu un konstrukciju, kas nemitīgi sagādā valodas lietotājiem grūtības. Ľoti bieži kļūdas ir jau iepriekš paredzamas.

Tāpēc šajā darbā ir apskatīti tie vārdi, frāzes, izteicieni, kuri varētu sagādāt raizes tieši latviešiem. Tas nozīmē, ka šī nav vienkārša skaidrojošā vārdnīca, bet tajā ir apskatīti dažāda tipa grūtie jeb tā saucamie problēmu vārdi.

Pareizi būtu, ja mēs, valodu mācoties, lietotu tikai angļu valodu, tomēr liela daļa cilvēku, runājot svešvalodā (īpaši

sākumā), domā latviski, tas ir, pārliek domu no latviešu valodas angļu valodā. Parasti šī pārlikšana notiek burtiski vārds vārdā. Diemžēl jāsaprot, ka angļu valoda nav tulkota latviešu valoda, abām valodām ir daudz atšķirību. Un tieši šādos gadījumos rodas dažādas kļūdas.

Piemēram, nav šaubu, ka kāds noteikti sajauks vārdus *because* (tāpēc, ka) un *therefore* (tāpēc) lietošanu. Vārdi *thankful* (pateicīgs) un *grateful* (pateicīgs) daudziem šķiet esam pilnīgi sinonīmi, bet tomēr tā tas nav. Bieži cilvēks pat nevar iedomāties, ka tāds nevainīgs vārds kā *finger* (pirksts) arī var radīt problēmas.

Ir skaidrs, ka angļu valodas vārdu krājums ir daudz bagātāks nekā latviešu valodā. Arī tas var radīt grūtības.

Šajā darbā tiek apskatīti tie gadījumi, kad latviešu valodā dažādu jēdzienu apzīmēšanai lieto vienu un to pašu vārdu, bet angļu valodā šo pašu jēdzienu apzīmēšanai lieto dažādus vārdus, piem., vieta (*place, sight, post, spot* utt.), mantojums (*inheritance, heritage*).

Šeit ir arī jēdzieni, kuriem angļu valodā ir daudz sinonīmu. Meklējot vārdnīcā kāda vārda tulkojumu, atrodam veselu rindu sinonīmu un rodas jautājums, kuru tad izraudzīties. Ir gadījumi, kad to izvēle nerada lielas problēmas vai pārpratumus. Tāds, piemēram, ir vārds *slavens*. Varam lietot gan *remarkable, famous, outstanding* vai arī *prominent*,

celebrated un faktiski paša jēdziena izpratnē kā tādā grūtības nerodas. Taču, ja vārdu *sievišķīgs* (*feminine, womanly, womanish*) lietosim nepareizi, tad var rasties negribēti pārpratumi.

Darbā ir ietverta daudzu vārdu dažādu formu un to veidotu izteicienu lietošana. Vai varam būt pilnīgi droši, ka zinām, kad lieto *be wrong* un *do wrong?* Un vai *hurry* un *be in a hurry* ir viens un tas pats?

Tāpat tiek apskatīti arī dažādu gramatisko formu atšķirīgas lietošanas gadījumi. Piemēram, darbibas vārda *mirt* formu lietošana (*to die- died- died, bet be dead*).

Ir arī vārdi, kuru lietošanu vienkārši jauc, un tam pat nevar aistrast pamatotu izskaidrojumu. Tādēļ tiem ir pievēršama īpaša uzmanība. Piemēram, mūžigi kļūdaini lietotie vārdi *aizdot* un *aizņemties* (*lend, borrow*), *mācīt* un *mācīties* (*teach* un *learn*).

Tikai nedomājiet, ka šeit iekļauti visi grūtie vārdiņi, visi sinonīmi un visi izņēmumi. To, protams, ir daudz, daudz vairāk, īpaši sinonīmu. Grāmatīja drīzāk ir tikai neliels ieskats tipiskākajos gadījumos, un autore cer, ka tas rosinās runātājus būt paškritiskākiem un uzmanīgākiem, valodu lietojot.

Ilze Krūmiņa

A

ACĪMREDZAMS, SKAIDRS

apparent – *skaidri saskatāms, neapšaubāms*. Saprotams, ka tā ir patiesība, kuru balsta **acīmredzami pierādījumi**, taču tie bieži vien ir iegūstami **ilgākā** laika periodā, piemēram, veicot eksperimentus.

It was apparent that Dickson's theory was right. The results proved it.

Diksona teorija neapšaubāmi bija pareiza. Rezultāti to pierādīja.

evident – *acīmredzams, skaidrs*. Ir kādas **pazīmes**, apstākļi, kas Jauj redzēt, saprast, iedomāties. Tuvs sinonīms iepriekšējam.

When we saw her bright eyes and warm smile it was completely evident to all of us that she was happy.

Redzot viņas mirdzošās acis un jauko smaidu, mums visiem bija pilnīgi skaidrs, ka viņa ir laimīga.

We have analysed the situation and it is evident that he will be elected.

Mēs esam izanalizējuši situāciju, un ir acīmredzams, ka viņu ievēlēs.

obvious – *ātri, viegli prātam aptverams, saprotams; tāds, par kuru vajag maz laika pārdomām, lai saprastu. Patiesība ir tik acīmredzama, ka ir neiespējami neredzēt, pārprast.*

to steal a kiss

negaidīti nobučot kādu

to steal somebody's heart

gūt kāda mīlestību

ZEĶES

socks – īsās zeķes, tās parasti valkā vīrieši vai bērni.

to mend socks

lāpīt zeķes

I need a spare pair of cotton socks.

Man ir vajadzīgs rezerves (vēl viens) pāris kokvilnas zeķu.

Pull your socks up.

Saņemies! (Sasparojies, papūlies uzlabot uzvedību vai darbu, vai lietu stāvokli. Bet var jau saprast to arī burtiski – saraut zeķes uz augšu.)

stockings – zeķes; garās sieviešu zeķes.

silk stockings, seamless stockings

zīda zeķes, bezvīju zeķes

tights – zeķbikses, lieto britu angļu valodā; vārds vienmēr daudzskaitlī, jo sastāv no divām daļām, tās valkā tikai sievietes, mazi bērni vai dejotāji.

I prefer stockings to tights.

Es dodu priekšroku zeķēm, nevis zeķubiksem.

pantyhose – zeķbikses, amerikāņu angļu valodā; vienmēr lieto daudzskaitlī.

Pantyhose are very popular with women all over the world.

Zeķbikses visā pasaulē ir Joti populāras sieviešu vidū.

I bought soft, satin pantyhose, and floral bikini briefs.

Es nopirku mikstas satīna zeķbikses un puķainas bikini biksītes.

hose – zeķes (sinonīmi – *hosiery, stockings, socks, tights*); šis vārds apzīmē zeķes kā preces nosaukumu un tiek uztverts kā daudzskaitlis. To var redzēt uzrakstos veikalos. Iepriekšējos gadītos, starp citu, *hose* bija piegulošas zeķbikses, ko valkāja vīrieši.

*Let's go to the **hosiery** department.*

Iesim uz zeķu nodaju.

ZEME, VALSTS

country – zeme, valsts, dzimtene, tās tauta, iedzīvotāji.

*Latvia is our native **country**.*

Latvija ir mūsu dzimtā zeme.

*Our **country** is against war.*

Mūsu zeme (tātad tās iedzīvotāji) ir pret karu.

the country

lauki (kā pretstatījums pilsētai)

legaumējiet divus izteicienus, kuros šis vārds nozīmē *lauki*.

*In summer my children live **in the country**.*

Vasarā mani bērni dzīvo laukos.